FEIZ HA BREIZ

kannad miziek ar Vretoned

D'AR RE A GOUEZ E KREIZ AR STOURM,
ASTENNIT, DOUE MAT, HO TOURN,
MA VINT E PEOC'H
EN NENV GANEOC'H !

HERE-DU 1939

FEIZ HA BREIZ RENET GANT AN Ao. PERROT

KOUMANANCHOU DIOUZ AR BLOAZ :

Breiz : 15 lur. ——— Frans ha broiou stag outi : 18 lur.
Evid ar re a zo e diavez bro : 20 lur.
Koumanantchou a enor : 20 lur

Kasit ho koumanchou, dre chek-post da : M. L'ADMINISTRATEUR DE « FEIZ HA BREIZ », SCRIGNAC, (Finistère). C. C. 21.802 - Rennes.

Ar re a gemer 5 *Feiz ha Breiz* er miz, da nebeuta, o devez *Feiz ha Breiz* edoug ar bloaz evit 12 lur ar pez.

Lenn ha studia :

LA LANGUE BRETONNE en 40 leçons, gant F. Vallée (Prudhomme, Sant-Brieg) ..... 15 fr.
GERIADURIG BREZONEK GALLEK, gant Ernault (Prudhomme) ..... 18 fr.
GRAND DICTIONNAIRE FRANÇAIS-BRETON, gant Vallée (Imprimerie Commerciale, Roazon).... 75 fr.
LES MOTS FRANÇAIS ET BRETONS CLASSÉS D'APRES LE SENS, gant Vallée (levr I) ..... 10 fr.
Jafrennou, Ti (An Oaled), Kerhaez (levr II).... 12 fr.
NOTENNOU DIWAR-BENN AR GELTELD (e ti Vallée, 37, rue St-Benoit, St-Brieg) hep gériadur
Pep levrenn gant gériadur ..... 3 fr.
SKELTA SEGOBRANI (e ti Vallée), pep levrenn..... 8 fr.

MOULEREZ KREISKER

A RA LABOUR MARC'HAD MAT HA KAER

Moula a reomp labouriou a bep seurt ;
Talbennou liziri — Kartennou — Leoriou —
Kelaounnou — Skritellou, hag all...

46, ru Cadiou, Kastell-Paol

75vet Bloavez Niv. 10 hag 11 Here ha Du 1939.

FEIZ HA BREIZ

AR BARADOZ

E kreiz ar barr amzer skrijus a wask ar bed ha n'eus ket bet gwelet gwasoc'h, m'oar 'vat, abaoe an dour beuz, na vad a ra klevet komz eus ar baradoz, al lec'h ha n'eus ennan na disparti, na kasoni, na brezel, al lec'h m'en em garer.

Eno ema hon tud koz a wel hon trubuilhou hag a bed evit m'hon devezo nerz da zougen hor c'hroaz war an hentchou o deus pleustret o-unan, en hor raok.

El leor-oferenn ez eus eur bedenn a c'hell ar beleg lavarout evit e dad hag e vamm, goude o maro : *Propatre et matre sacerdotis.*

Ha petra c'houlenn an Iliz, a gav d'eoc'h, dre ar bedenn-se?

Ma 'z ay an tad hag ar vamm-se d'ar baradoz ha ma ouezo ar mab ema e dud e bro an eurusted a bado da viken.

Nann ! n'eo ket an dra-se hepken eo a c'houlenn an Iliz ; goulenn a ra m'en em gavo an tad hag ar vamm a-unan en nenv ha ma c'hellint en em welout eno, evel m'en em welont war an douar : « O va Doue, c'houi « hag ho peus gourc'hemennet d'in enori va zad ha va « mamm, teurvezit ober eun digemer laouen d'o eneou ; « pardonit o fec'hejou, ha grit ma c'hellin kaout an du- « di d'o gwelout adarre er sklerder a bado da viken : « *Meque eos in æternæ claritatis gaudio fac videre.* »

Hag ar pez a lavar eus an tad, eus ar vamm, eus ar bugel, an Iliz hel lavar ivez eus an ozac'h hag eus ar wreg : karantez ar priejou, an eil e kenver egile, agendalc'ho da badout, er baradoz, en eun doare glanoc'h ha teneroc'h eget ne oa, p'edont war an douar.

A-viskoaz an Iliz he deus kredet ha skignet ar gelennadurez-se.

— « Ar re a zo bet unanet, evel priejou, gant Doue, « eme Dertullian, a dle chom unanet er baradoz, evel « ma tleent chom unanet war an douar ; ar wreg a gen- « dalc'ho da heulia he fried hag an ozac'h a gavo en- « ni atao ar pez a zo a wella : ar galon.

« An unvaniez etre daou zen, seul glanoc'h e vez « ha seul strisoc'h e vez ! »

— « Hor bro, eme zant Cyprian eo ar baradoz ; hon « tadou a zo en em gavet eno en hor raok ; redomp d'o « saludi ; kals tud hag hor c'hare a zo eno ouz ho gor- « toz ; kals kerent ; kals breudeur ; kals vugale ; tud « hag o deus enkrez en aoun n'hellfemp ket en em « gaout e porz ar zilvidigez ; deomp d'o gwelout ha « d'o briata ; na pebez dudi evito hag evidomp ! »

— « Va mamm garet, eme zant Augustin, n'oa ket « evit beva hepdoun ; va heulia he deus graet, war vor « ha war zouar betek ar broiou pella ha n'oa ket evit « gouzanv beza he-unan hepdoun ; eviti da veza bre- « man, er baradoz, he c'harantez evit he mab n'eo ket « krennet ! »

Ya ! hon tiegeziou dispennet gant ar brezel ha gant ar maro a vezo adsavet er baradoz.

En hor poaniou kalet
a gorf hag a spered
sonjomp 'ta, deiz ha noz
e gloar ar baradoz !

NERZ KALON HOR C'HENVROIZ ER BREZEL

Laouen bras omp oc'h ambann al liziri kenta hon eus bet digant hon lennerien ; splanaat a ra enno o nerz-kalon, o feiz e Doue hag o fisians en E vadelez.

O liziri, an darn vrasa anezo skrivet e brezoneg, a ziskouez d'eomp n'int ket evit ankounac'haat o Breiz ha spered Calloc'h « ar gedour bras » o laka da zougen o c'hroaz heb en em glemm :

DIGANT EUR BELEG

...Pelec'h eo sac'het ar Bleun-Brug ? Koulskoude hon doa labouret a galon vat, neketa ? Met red eo gortoz ! Evel ma lavare Kalloc'h, barz ar brezel all : « Doue a ra mat holl ar pez a ra » !

...Me 'zo e Raozon gant ofiserien vat, soudarded dereat ha dreist-holl tri zen a zoare eus kichen Lanuon.

...N'oun ket deuet a-benn c'hoaz da gavout eur bragou hir a-walc'h d'in, hag e tougan bepred ar soudanenn...

...Met warc'hoaz, ez echuo ar vuhez-se hag e kerzimp etrezek n'ouzon pelec'h. Evit tostaat ouz Skrignag, bepred, ne rin ket. Va c'halon ha va spered, avat, a vo bepred ganeoc'h !

...Fizians bras em eus, eveldoc'h, e sant Erwan, hag e kredan e savo, goude ar reuz bras a zo krog, kalz a vad ac'hano, mar bez *Tud*, spered, kalon ha youl d'ezo — hag e vo. « Red eo beza kreñv 'benn warc'hoaz ! » eme Galloc'h.

Doue r'hon diwallo ! Pedit ha pedit evidoun Itron Varia Goatkeo

A greiz kalon.

P. B. 12/9/39.

DIGANT EUR MESTR-SKOL KRISTEN

...Da c'hortoz fin ar brezel, ne chom ganimp nemet pedi Doue, ma roio d'eomp, ar c'henta 'r gwella, eur peoc'h start, diazezet war ar gwir. Ar bedenn gaer-mañ, savet gant Kalloc'h, hag a lavaran bep mintin a dlefe beza hep paouez war muzellou an holl Vretoned :

« Deut omp holl d'Ho pedi, Jezuz war hon daoulin,
Da glask en ho kalon, konfort en hon ankin,
Jezuz, c'houi hor c'hlev, c'houi hor gwel,
Ho pet truez ouz Breiz-Izel !...
Ho pet truez ouz hor mez hag hon trubuilhou holl !
Truez ! na lezit ket hor bro da vont da goll !
Ni ho ped hon tal war an douar
Ouz hor c'hlemmou na vezit ket bouzar... »

...Fizians em eus e talc'ho mat « Feiz ha Breiz » da vont en dro. Setu ar pez a hetan a greiz-kalon. Mar gellan rei d'eoc'h eur skoazel bennak, her grin, a galon laouen.

V. S. 16/9/39.

DIGANT EUL LABOURER-DOUAR YAOUANK

...Dorn Doue a zo kouezet adarre war hor bro, hag al laouenidigez a oa en hor c'halon o sonjal e deveziou kaer ar Bleun-Brug prest da zigeri, a zo pell breman. Penaoz a droio an traou? Doue hepken a oar...

...Evidomp, ni a dosta bemdez ouz an harzou. Hepdale, trouz ar peziou kanol a deuio da skei war hon diskouarn. Pehini a vezo va flanedenn? N'ouzon netra ! N'ouzon ket hag e welin ken mêziou Breiz. Koulskoude am eus c'hoaz fizians. Na vez ket lazet morse kement hini a ya d'ar brezel ha n'oun ket evit kredi e vo ken gwas an traou en dro-man eged er brezel diweza.

Daoust hag hor « Feiz ha Breiz » a gendalc'ho da veza embannet? Mar bez, e vefen anaoudek d'eoc'h d'hen rei d'in da c'houzout.

Eun nebeud skridou am eus aman ivez hag emaoun

e sonj da gas d'eoc'h ma kav d'eoc'h e c'hellfent servicha d'eoc'h d'eun dra bennak.

Fizians am eus ho pezo sonj ac'hanoun eur wech an amzer en ho pedennou, evit ma kavin atao nerz-kalon a-walc'h da c'houzanv an holl boaniou a deuio beteg ennomp ha ma kavin nerz- kalon evit heuilh bepred an hent merket d'eomp gant hor Feiz kristen !

Plijet da Zoue, rei d'eomp an trec'h war hon enebourien hag a zo ivez enebourien ar Feiz.

Plijet Gantan rei, warlec'h ar gounid, eul lec'h a enor etouez ar broadou d'hor Breiz karet hag a ginnig kemend a vuheziou evit silvidigez ar sevenadurez europek hag a zo ivez ar sevenadurez kristen.

Ra selaouo Doue mouez ar re a zo o vont d'an emgann en eur hopal eus dounded o c'halon : Doue ra viro Breiz da virviken.

Y. R. 28/9/39.

DIGANT EUR BINIAOUER YAOUANK

...Je prie régulièrement pour tous les miens et pour moi-même, demandant, avec une grande foi, la cessation rapide de cette guerre...

...Ce matin, j'ai assisté et communié à une messe, de plein air, célébrée par l'aumônier de la division qui est également lieutenant ; c'est un très bel homme qui a su émouvoir tous les fidèles recueillis dans le bois où était célébrée cette Messe. D. Le V. 26/9/39.

DIGANT EUR MESTR-SKOL.

...Betek hon n'eus ket bet a reuz war hon tu ; gant ma ne vo ket bet ar reuz war hon tu ; gant ma ne vo ket flastret hor brezoneg karet gant ar brezel heugus. Breman omp deuet war a-drenv hag emaomp o tiskuiza en eur geriadennig ma n'eus nemedomp o c'hallega enni. Bet oun bet en oferenn dec'h hag ar beleg (eur c'habitan eus Sant Varzin Brest) en deus lavaret d'an dud, e galleg, pegwir ne ouie ket yez ar vro, e oa e

tu ar c'hornog (ar c'hornaouog) Bretoned hag a gomze, int-i ivez eur yez ha ne oa ket ar galleg : *ar brezoneg*.

K.

Bro-Alsas. 9/10/39.

DIGANT EUR MESTR-SONER

« ...Au milieu de ce chaos qui menace — avec ces Russes — jusqu'aux fondations de notre civilisation occidentale et chrétienne, que pouvons-nous, pauvres chétifs, sinon prier, prier sans nous lasser, car c'est une arme puissante, la seule en fait sur laquelle nous puissions compter.

...Mais que penser de paroisses comme celle où je suis en ce moment dont l'église est presque totalement désertée, où un très vieux prêtre a l'air de célébrer un rite désuet au milieu de l'indifférence générale. Le fléau qui nous tient n'est même pas un châtiment mais une simple conséquence !

G. A. 12/10/39.

Setu aman eul lizer all, resevet gant an Unvaniez Oberou Breiz hag a ziskouez ar vad a ra lennadegou brezonek d'hor c'henvroïz er brezel !

Comment vous dire la surprise qui fut mienne, hier, en recevant votre colis. Des livres ! juste ce qui manquait pour occuper nos longues journées d'inaction et ce qui est encore mieux, des livres en breton. Des enveloppes : justement le complément à un bloc-notes que je viens d'acheter. Et des chansons, un cahier de brouillon, un calendrier (très utile pour moi qui ne sais parfois pas quand arrive le dimanche, tellement notre vie est différente de la vie civile)... et tout le reste. On croirait que vous avez, à travers toute la France, deviné nos besoins. Je vous remercie de tout cœur de votre envoi. Seul un cœur breton est capable de ces délicatesses.

Les recueils de chansons ont déjà circulé parmi mes camarades, la plupart de braves léonards, ravis de voir de si belles choses dans leur langue maternelle qu'ils se

gardent bien d'oublier d'ailleurs, même loin de chez eux. Je tâcherai de faire lire les livres le plus possible. Malheureusement, et vous le savez aussi bien que moi, beaucoup, n'ayant pas été familiarisés à l'école avec la lecture du breton, hésitent à faire l'effort qui est nécessaire au début de toute initiation. Quant à moi, ayant reçu le colis hier soir, j'avais, pour 5 heures, lu *Bécassine vue par les Bretons* et *Lizer an hini maro*.

...J'espère revoir ma chère Bretagne pour vous dire de nouveau toute ma reconnaissance de vrai Breton.

D'eoc'h a greiz kalon,

L. S. instituteur libre. aux armées, 19/10/39.

Araok moula e tigouez ganeomp al lizer-man a embannomp da gloza ar re all :

Aotrou Person,

...Me zo eur Breizad, mais un sot Breton que vous avez rencontré pour la première fois à Ste Anne.

Je suis au ... en plein milieu breton... et j'en suis heureux car je vais remettre ça et apprendre cette fois le breton.

Comment faire? J'ai déjà usé deux grammaires de Vallée que j'ai fini d'ailleurs par donner à de jeunes compatriotes. J'aurai du mettre la petite grammaire de Roparz Hemon dans mes bagages... Je ne l'ai point fait. Mais cela peut se réparer. D'ailleurs, il me semble que dans *Feiz ha Breiz* et même dans *Feiz ha Breiz ar Vugale*, je pourrais peut-être trouver quelque chose.

Que pensez-vous d'un petit cours de breton pour les soldats... des petits devoirs pas trop longs?... Voilà qui interesserait follement mes pionniers. Il y en a tant qui voudraient apprendre à écrire le breton.

Du coup, il y aurait de la joie avant de nous endormir dans la paille !...

Une œuvre bretonne existe peut-être pour les soldats? Ce serait bien utile. Quand on pense que nous sommes ici trois prêtres bretons (dont deux gallos) et que nous n'avons pas un seul recueil de cantiques bretons ! Il nous en faudrait des plus simples, mais avec les notes.

C'est une pitié que de voir des gens s'escrimer sur des cantiques que le gros de la troupe écoute bouche-bée. On n'a réussi que le refrain d'Itron Santez Anna... et on « annone » tous les dimanches l'*Angelus*.

Enfin veuillez me dire s'il m'advient de confesser des Bretons en leur faisant réciter les prières en breton, tout en les interrogeant en français pour l'accusation.

Kenavo, et mon plus respectueux attachement in X° et Breiz.

J. beleg eus eskopti Roazon.

Kaset hon eus raktal niverennou *Feiz ha Breiz* ha *Feiz ha Breiz ar Vugale*, yezadur *Gwalarn* ha kantikou brezonek d'hor c'henvroad beleg ; goulenn a reomp digant unan eus hor c'henlabourerien studia an doare da embann kenteliou brezonek war *Feiz ha Breiz*, hervez c'hoant hor soudarded.

———ooo———

KLEVIT MAT

Lennerien ger, c'houi hag a zo dalc'het pell diouzomp gant ar gwall-zarvoudou-mañ, ho pet ar vadelez da skriva d'eomp, ma kasimp bep miz kelou ac'hanoc'h d'o mignoned dre *Feiz ha Breiz*. Evel bugale eur memes famill, bezomp unanet, e-kreiz ar stourmad, muioc'h eget biskoaz hag e chomimp kreñv.

Kenavo ha Bennoz Doue warnoc'h.

FEIZ HA BREIZ.

UNVANIEZ OBEROU BREIZ.

Unvaniez Oberou Breiz a gas leoriou brezonek, a bep seurt d'hor c'henvroïz dindan o armou ; kasit ho profou hag hoc'h adresou da : Union des Œuvres Bretonnes, Saint-Pol-de-Léon. (C/c. 29.239-Rennes.

KAS A RAIMP NIVERENNOU *FEIZ HA BREIZOU* KOZ D'HOR C'HENVROIZ EN ARME.

KALVAR AR C'HROAZ-HIENT

———ooo———

Donjeret va c'halon, ha rannet war eun dro,
Skuiz-divi oun o vale, abaoue pell 'zo ;
Kignet euzus va zreid ouz an drez hag ar vein,
Brevet va izili, ha gwall-groummet va c'hein,
Koueza 'ran dirazoc'h, ô kroaz muia karet !
Selaouit pedennou eur paour kêz glac'haret.

Melenet ha krignet gant dent an amzeriou,
Skuilha 'rit dibaouez a-hed ar c'hantvejou,
Gliz santel an Neñvou, gant kalz a largentez
War an douar karet a labouremp bemdez,
Met gwelit ! ar mêziou a zo goullo ha mut.
Maro pep levenez : an amzer 'zo re-yud !
An eost dre ar parkou a zo chomet a-dreuz ;
Ar filzier dilezet, a c'hortoz ouz ar c'hleuz,
Ne dro mui an dournerez : didud eo al leur ;
Aet eo kuit ar wazed : an tad, ar mab, ar breur.

Ar bed koz a horjell, a gren war e ahelou :
Mont a raio da get ! Truez ouz hon daelou !
C'houi, Jezuz, hon Doue, hag hoc'h eus asantet,
Evit salvi ar bed, beza holl diframmet,
Skourjezet, kurunet, e-kreiz poaniou garo,
Ha tachet ouz eur Groaz, gouzanv taol ar maro.
Va Doue ! va Doue ! mirit n'ez ay da goll.
Frouez ho Passion, diwasket 'vit an holl.
Adlakit da bara, a-zioc'h hor c'houervoni,
Da bulluc'ha an droug : brezel ha kasoni,
Heol benniget ar peoc'h, ar gwir hag ar Frankiz,
M'ac'h adkavimp laouen, hon nerz, hor yaouankiz ;

Ma kerzimp didrabas, dindan flamm ho Lagad,
War hent ho Lezennou, dourn-ouz-dourn, a-vagad ;
Ma vleunio dre ar bed, ar garantez kristen
A vo hor c'hurunenn en Neñvou, da viken.

O kroaz Hor C'hentadou ! Kalvar herminiget !
Dirazoc'h gwall-sammet, va gwelit daoulinet.
Koumoulek eo an oabl, ha gwall-deñval an noz,
Ha du-hont er pellder, ar c'hurunou a groz,
A frailh bep an amzer, mantel gañv an noz du,
A strink dre ar bed holl, ar strafuilh a bep tu.
Astennit ho tivrec'h war holl vroiou ar bed
Pe ouz reuz an dismantr ne harpo den ebet !
O kalvar benniget ! testeni a Feiz splann,
Savet gant hon Tadou, sounn hag uhel er vann,
Diskouezit difazi, d'an holl dremenedi
An hent a zo gantan, eurusted pep hini.
War ar vamm enkrezet, war ar vugale geiz,
Skuilhit nerz ha konfort, ha balzam ar gwir feiz ;
D'an disparti garo, lakit harz hep dale :
Roït d'ar wreg he gwaz, an tad d'e vugale ;
Roit he breur d'ar c'hoar, he mab d'ar vamm garet
Ma welimp adarre, laouen hag unanet,
Bodet war an oaled, daoulinet, diouz an noz
Ar familh en he fez, o pedi ar sent koz.

Landerne, 4/10/39.
LAOUNENANIG BREIZ

THERESA NEUMANN

Ar c'hazetennou o deus embannet breman ez eus eur pennad e oa maro Theresa Neumann, eus Konnersreuth, d'an 8 a viz gwengolo diweza.

Vikel vras Ratisbonn, an eskopti m'ema Konnersreuth ennan, en deus lavaret en deiziou-man n'oa ket gwir ar c'helou-se.

Theresa Neumann a zo beo atao ; aboe Nedeleg 1922 n'he deus debret netra ; abaoe miz gwengolo 1927 n'he deus evet netra. Ne vev, evel ma lavar he-unan, nemet dre ar gommunion a gemer bemdez.

Epad pevarzek dervez, war urz he eskop, eo bet laket etre daouarn medesined o deus gellet gouzout ervat n'he devoa kemeret netra ,n holl epad ar pevarzek dervez-se ha gwelet e skanvae he fouez goude ar poa-

niou a ziwaske d'ar gwener hag e teue da bouneraat a-darre, a-nebeudou, goudeze.

Gortozomp barnedigez an Iliz a-raok barn hon-unan traou burzudus evelse.

Theresa Neumann eo ar plac'h a zoug gouliou Hor Zalver ; ganet eo bet d'an 9 a viz ebrel 1898, er Baviera ; ne zebr, na ne ev ; n'he deus c'hoant ebet da gousket ha daoust da-ze e chom ker yac'h ha n'eus fors piou hag e ra, brao bras, he labour wardro ti he zud.

Evel Theresa Neumann, sentomp ouz lezennou an Iliz ha peustromp war gouliou Hor Zalver hag hon devezo nerz da zougen hor c'hroaziou pemdeziek.

TAOLOMP EVEZ OUZ AN TEODOU

Amzer ar brezel a zo eun amzer, ma 'z eus unan, hag e vez da ziouall outi.

Epad ma vez an Aotrou Doue o lakât an holl d'en em glevet en eur penn, e vez an diaoul o lakât ar re all d'en em zebri er penn all.

Diouallomp eta ouz an teodou fall ne zellont na piou da damall na petra da lavaret eus eun den. Gouest int da lakât ar vein d'en em ganna en eur voger !

Diouallomp ivez ouz an teodou flour !

Skigngomzerez Stuttgart, ken alies ha bemdez a gomz brao ouz ar Fransizien hag a venn lavaret n'ema ket an Alamagn o klask ober brezel d'ezo ; met...

Ouz komzou flour, diouallomp mat,
Ar c'haz a guz ivin e droad,

rak siouaz, mistri an Alamagn o deus kollet fizians Bro-Saoz hag ar Frans, abalamour, evel ma ouezer, n'o deus ket dalc'het d'o fromesaou war meur a dra.

Koulskoude, ra blijo gant Doue, Mestr ar Bed, rei d'eomp ar peoc'h a-nevez, eur peoc'h peurbadus, diazeze war al lealded, ar furnez, an urz, ar frankiz hag ar feiz kristen.

Evit-se, pedomp, pedomp !

FEIZ BIRVIDIK POLONIZ

Ar Pologn a zo eur vro ker katolik hag hor Breiz.

⁂

Da zeiz gouel ar Zakramant, e weler Penn-Rener Gouarnamant ar Pologn oc'h heulia ar prosesion, evel ma ra ivez, e Eire, an Aotrou de Valera.

⁂

Poloniz, p'en em zaludont, a lavar ar c'homzou-man: « Niech bedzie pochwalony Jesus Christus ! » da lavarout eo : « Meulet ra vezo Jezuz-Krist ! » evel ma leveromp-ni, Bretoned : « Doue r'ho pennigo ! » ha « Bennoz Doue d'eoc'h ! »

Pegen divlaz eo ar « bonjour » e kichen ar c'homzou kristen-se.

⁂

E Varsovia, kêr-benn ar Pologn, e weler kals a wazed, studierien, micherourien, archerien zoken, o tenna o zokou pa dremenont dirak an ilizou ; ar re-man, bihan a-walc'h, gwir eo, a vez leun chouk d'ar zul. War ar zizun, bep beure, an dud en eur vont d'o labour, ar vugale en eur vont d'ar skol, ar merc'hed en eur vont d'ar marc'had, a ya d'an iliz, evit klevout an oferenn, pe, da vihana, evit lavarout o fedennou.

⁂

An enor a raer er Pologn d'ar Werc'hez Vari a zo bras meurbet ha brasoc'h marteze eget an hini a raer d'ezi e Frans hag e Breiz.

Czestochowa, kêr-zantel ar Pologn, par da Lourd, a zo c'houek da galonou an holl Boloniz, ha pa 'z eo bet distrujet, en eun doare gouez ha mezus, gant bombezennou an Alamaned, ar Pologn a zo bet skoet e goueled he c'halon.

Setu aman eun dra all hag a ziskouez karantez virvidik ar bobl polonad evit Mamm Doue : en holl staliou, e ti ar c'higer, ar baraer, ar perrukenner, kouls hag en ostaleriou, e weler, ouz ar voger skeudenn an Itron Varia, evel an Italia.

*
**

Pardon an Anaon a vez kaer kenan er Pologn. Da zeiz gouel an Holl Zent, ez aer d'ar vered da gana gousperou kenta an Anaon hag an dud a laka goulou war ar beziou a jom epad an noz da sklerijenna ar vered.

*
**

Daoust d'ar brezel kriz gret d'o bro gant an Alamaned hag ar Russianed, Poloniz a jom divrall en o feiz; goulennomp ouz Doue kemeret truez outo hag ouz an holl poblou gwasket, ma c'hellint beva a-nevez er frankiz hag er peoc'h.

HERRI

KELEIER AR MIZ

Gouel brezonek e Katalogn ar Frans

En hanv-man, soudarded eus an 71vet R. I. eus Sant Brieg, a oa aet da ziouall Spagnoliz bodet e kamp Argeles.

D'an 9 a viz eost, a-raok kimiada diouz parrez Ceret, el lec'h ma oant aet da ziskuiza goudé, hor soudarded o deus roet eur gouel brezonek, eus ar c'henta hag a zo bet kavet kaer kenan gant Katalaniz ; aozet e oa gand eur c'hloareg eus kloerdi Sant Brieg, Moris Chevalier.

Gourinadegou a voe ha korollou ; soniou Breiz-Izel a voe kanet gant hor soudarded o devoa kemeret gwiskamanchou Breiz evit an deiz-se. Yannik ar Moal, eus a Gastell-Paol, a blijas kals e ganaouennou da dud Ceret a oa 3000 anezo, war 5000 a zo e kêr, o kemeret perz er gouel brezonek-se.

...Ha breman, war a leverer, bugale Cerel a glask dansal korollou Breiz ; en eur gimiada diouz soudarded Breiz o deus youc'het, int-i, ivez, meur a wech, a-bouez penn, meur a « Genavo ! » ar pez a roas tro d'eur c'hazetenner, Geo London, eus ar *Journal* da skriva : « Les petits gosses de Ceret parlent maintenant tous un peu le breton ! »

Kervreiz, ti Bretoned Paris

Ti Bretoned Paris a jom digor daoust d'ar brezel hag ar Vretoned galvet d'ar brezel, pa dremenint dre Baris, a gavo ennan eun digemer laouen ; en em gaout a raint ennan, evel er gêr ; Kervreiz a zo en n° 43, rue Saint Placide ; digor e vez, war ar zizun, eus 18 eur da 21 eur ha d'ar zul eus 16 eur da 21 eur.

Brudit ar c'helou mat-se en dro d'eoc'h !

Ar biniaouerien er brezel

D'an 31 a viz here 1870, prefed Kemper an Aotrou Cornejeame, a skrive da holl vêred an departamant :

« *...Je vous ai, par dépêche du 25 octobre adressée aux Sous-Préfets, fait savoir que tous les mobilisés devaient se tenir prêts à partir au premier signal.*

...N'oubliez pas un détail qui a son importance : que les mobilisés joueurs de musette ou de biniou aient soin d'emporter leurs instruments. Ils jouiront d'un supplément de solde. »

Lennet war « *Le Fureteur Breton* ». (février-mars 1906).

Er bloavez 1914-1918, e veze klevet alïes a-walc'h ivez ar biniou o tregerni e mêziou ar brezel. Hag er bloavez 1939 daoust ha ne vije ket mat ober kement all?

Perak ne vefe ket goulennet skoazell biniaouerien *Nevezadur* ha *Kav*?

Hiniennou anezo a zo a-benn breman war linenn an tan.

D'ar 14 a viz gwengolo diweza eo bet benniget, e iliz S'-Nicolas Houilles, eured Ronan Caouissin, mouler « Feiz ha Breiz », ha Jorjina Renault, eus Bretoned Pariz.

Feiz ha Breiz a ginnig d'an dud nevez-se e wella gourc'hemennou.

LABOUSED AR MESTR-SKOL

E ti-skol eur barrezig vihan a Vro-Gerne, e pad ar gentel war ar jedi (arithmétique).

Perig, eur paotrig seiz vloaz, paket gantañ pemp pe c'houec'h ger gallek, eo deuet e dro da ziskouez e oar konta.

— Ac'hanta ! eme ar mestr-skol, daoust hag heñ e vefez gouest da gonta laboused din betek chouec'h? Lavar da genta : *un oiseau.*

Hag ar paotrig da zibuna :

— Un oiseau, deux noiseaux...

— N'eo ket evel-se ! lavar : *deux oiseaux* !

— Deux zoizeaux, trois zoizeaux, quat' zoizeaux...

— Diod bihan ! n'eo ket *quat' zoizeaux* ! Lavar : *quatre oiseaux* !

— quat' troiseaux, cinq troiseaux...

— Spered berrboellik ! penn mul ! ne vo ket lakaet netra d'ezan en e benn. Lavar : *cinq oi-seaux !*

— O feiz ! mar kirit. Cinq koiseaux, six koiseaux...

— Azen kornek ! Mont a rin sot gand ar genaouegman !

Ha Perig, feuket eun tamm anezan :

— Kaoc'h a-benn ar fin gant ho laboused ! Kontit anezo hoc'h-unnan mar kirit !...

(Diwar *War du ar Pal.*)

C'HOUI HA N'HOC'H KET MOBILIZET :
Klaskit eul lenner nevez d'eomp !
FEIZ HA BREIZ a dle chom en he sav !
Youl hor c'henoroïz aet d'ar brezel eo !

KLENVED AR C'HENOU HAG AN DENT

L. LAPIQUONNE Successeur de L. Jézéquel

Tenner dent
Loreet gant skol-vedesinerez Paris

A denn an dent hep poan hag a laka dent nevez, war aour ha war gaoutchouk, hervez ar skoueriou diweza
Gwarantisa a ra e labour.

RE SEO A RA

Bep Lun, e LESNEVEN, Hôtel Le Roux, ha bep Sadorn, e BRASPARTS hag er FAOU. — Digemeret a ra an dud en e di, e Brest, 4, passage Saint-Martin, eus a 9 eur da greisteiz, hag eus a 2 eur da 6 eur. — Téléphone : 0-16.

Yec'hed ar Vugale
ar « SIROP FERET »
a eneb an Doken

Graet gant louzaouennigou hag a gaver er mor, ar sirop-man a ro nerz hag a yac'ha ar gwad. Ouspenn m'en deus eur vlaz eus ar re wella, louzou all ebet ne ro kement a nerz d'ar vugale hag hen.

« Ramplasi a c'hell ervat an emulsionou, an eol-moru, ar sirop Portal, ar sirop Raifort iodé, hag all... » Ar vertuz en deus da yac'haat ar gwad, ouspenn ar vertuz da zigas an nerz d'an izili, a zo penn-abeg ma n'her roer morse en aner d'ar vugale taget gant an doken, an trousklennou laez, ar werbl, an doureier fall, droug-ar-roue, hag ar zempladurez a deu warlere'h ar ruzell hag an dreo, ...

En vente dans toutes les pharmacies

Dépôt principal : GRANDE PHARMACIE DU PROGRÈS, 2, rue de Paris (au-dessus de l'Octroi) BREST.

Evit didui hor c'henvroiz aet d'ar brezel.

Plijadurus kenan eo evit hor c'henvroïz kaout traou brezonek da lenn. Eul leor a zo hag en deus graet dudi ar re o deus e brenet hag eo : SONIOU FEIZ HA BREIZ, e kaverennan hanter kant kanaouenn, toniou ha kom zou, dastumet e pevar c'horn Breiz-Izel ; mat e gas d'hon tud yaouank aet d'ar brezel : dont a ray an dour en o daoulagad, o kana war steriou Bro-C'hall, kanaouennou kaera Leon, Treger, Kerne ha Gwened.

Evit 14 real, e lec'h 20 real, e vezo kaset al leor-se da gement Breizad a zo er brezel.

Kasit ivez *Feiz ha Breiz* d'ho tud aet eus ar gêr ; evit 10 lur er bloaz, e lec'h 15, e vezo kaset d'ho soudarded ha d'ho martoloded : ar brezoneg eo yez ar galon ; c'houek eo her c'hlevet e Breiz-Izel ho c'houekoc'h c'hoaz pa vezer aet pell diouz harzou Breiz.

Grit ho koulenn ha kasit hoc'h arc'hant da Rener *Feiz ha Breiz*, Scrignanc, Finistère. C/c. 21.802-Rennes.

Ti koz L'OLIEROU

L'HOSTIS & JORDES, Successeurs

18-27 Rue Louis Pasteur BREST

... Pa ho pezo eun dra bennak da brena, dalc'hit sonj eo en HON TI eo e kavoc'h ato ar muia da zibab hag an dessinou nevesa e mouchouerou ha tavancherou brodet.

SEIZ MEZER, HA DANVEZ A BEP SEURT

Dioc'h ar galite an ti-man a werz gwelloc'h-marc'had eget neus forz pehini all.

Eun eskompt a UGENT REAL DRE GANT a vez roet e marc'hadourez, ha DEK DRE GANT d'ar familhou niverus diwar diskouez o c'hartenn.

Ar Meurer H. CAOUISSIN Moulerez Kreisker, Kastel-Paol, Bro-Leon, Breiz